

Nové možnosti rozvoje vzdělávání na Technické univerzitě v Liberci

Specifický cíl A2: Rozvoj v oblasti distanční výuky, online výuky a blended learning

NPO_TUL_MSMT-16598/2022

**Inovace stávajících elektronických materiálů k přednášce
“BIO vs ECO textilní surovina a zboží” předmětu ZB1**

Ing. Daniela Lubasová, Ph.D.

TEXTILNÍ ZBOŽÍZNALSTVÍ 1

BIO vs ECO TEXTILNÍ SUROVINA A ZBOŽÍ

ING. DANIELA LUBASOVÁ, PH.D.

Cíle přednášky

- Konvenční zemědělství
- Nekonvenční zemědělství
- Bio- bavlna, vlna, len, konopí,...
- Bio certifikace
- ECO versus BIO

Konvenční zemědělství

- * zemědělství, které produkuje živočišné a rostlinné suroviny pro výrobu textilního zboží se dělí na:
  - konvenční
  - nekonvenční
- * **konvenční zemědělství** používá chemické prostředky a syntetická hnojiva při získávání rostlinných vláken
  - insekticidy – hubení hmyzu
  - herbicidy – hubení nežádoucích rostlin
  - fungicidy – na plísně, akaricidy – na roztoče
- * při získání živočišných vláken se konvenční zemědělství vyznačuje :
  - chováním zvířat bez kontaktu s okolím
  - používáním průmyslových krmiv, stimulátorů růstu, hormonálních látek, preventivních léčivých prostředků

Konvenční zemědělství

Výhody	Nevýhody
Nižší náklady	Zatížení životního prostředí
Získání maximálních výnosů	Zásah do přírodní samoregulace a biodiverzity – ROVNOVÁHA ekosystému
Vysoká úrodnost	Znečišťování odpadních, okolních vod a vzduchu
Nízká časová náročnost sklizně (stroje,..)	Nadužívání neobnovitelných zdrojů
	Otravy a zdravotní rizika u pěstitelů a chovatelů
	Zdravotní potíže, vyvolané používáním umělých hnojiv: chovatele/pěstitele, konečný zákazník

Nekonvenční zemědělství

- * **Nekonvenční = organické = bio zemědělství** – prioritou je kvalita, ne kvantita/ produkce a důraz je kladen na:
  - ochranu životního prostředí
  - šetření neobnovitelných zdrojů
  - používání organických hnojiv (hnůj, kejda, kompost)
- * na konci roku 2021 bylo organicky obhospodařováno o něco více než 76,4 milionu hektarů
- * největší organickou zemědělskou plochu měla Austrálie, následovaná Argentinou a Francií (2,8 mil. hektarů)
- * plocha organické zemědělské půdy vzrostla v Africe, Asii, Evropě a Oceánii, zatímco v Americe se snížila
- * v roce 2021 bylo 1,6 procenta zemědělské půdy na celém světě ekologické
- * ve 20 zemích bylo 10 nebo více procent veškeré zemědělské půdy ekologické

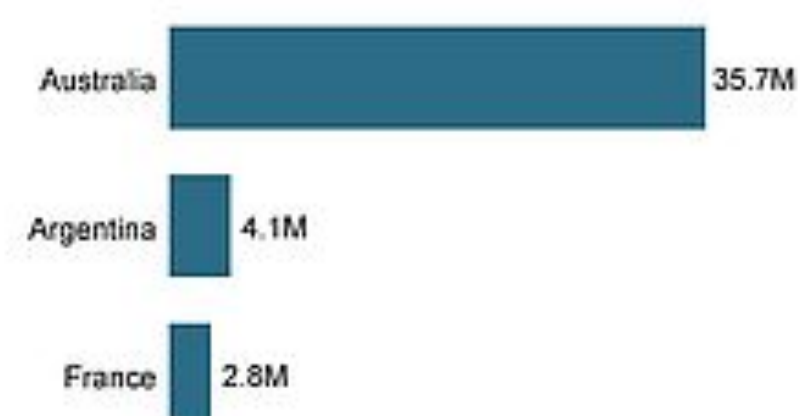
Nekonvenční zemědělství

Organic Agriculture Worldwide 2021

Organic Farmland

Farmland in million (M) hectares Top 3 countries

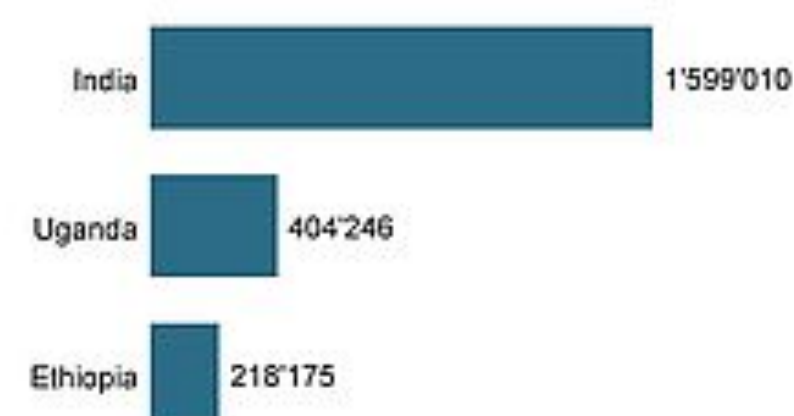

Organic Producers

The number of organic producers is increasing

Number of producers Top 3 countries

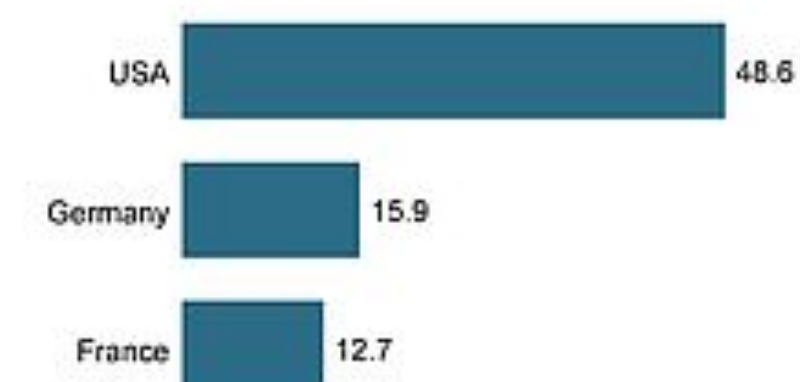

Organic Market

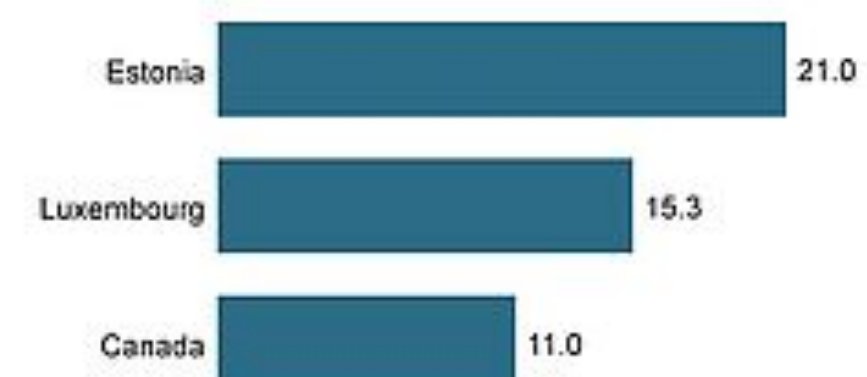
The global market is growing and consumer demand is increasing

Market in billion euros Top 3 countries

Market growth in percent Top 3 countries

Nekonvenční zemědělství

Výhody	Nevýhody
Nezatěžuje životní prostředí	Vysoké náklady, z toho vyplývající vyšší cena produktů
Klade důraz na biodiverzitu a přírodní samoregulaci	Menší rozloha pozemků, což má za následek menší výnosy
Nevyvolává alergické reakce	Ruční sběr a získání surovin
Využívá obnovitelné zdroje	Každoroční přísné kontroly a certifikace!
Téměř neznečišťuje vzduch ani vodu	
Dbá především na kvalitu, ne na kvantitu	

BIO textilní vláknenná surovina

- BIO bavlna – nejrozšířenější BIO textilní surovina (249 tis.tun v roce 2019/2020)
- BIO vlna
- BIO bambus (bambusová vlákna – pouze v BIO kvalitě do roku 2014!!)
- BIO len
- BIO konopí
- BIO hedvábí

BIO bavlna

- BIO bavlna je bavlna, která je vyrobena a certifikována podle ekologických zemědělských norem
- její produkce udržuje zdraví půdy, ekosystémů a lidí tím, že využívá spíše přírodní procesy než umělé vstupy
- organické pěstování bavlny neumožňuje používání toxických chemikálií nebo GMO (geneticky modifikovaných organismů)
- kombinuje tradici, inovace a vědu ve prospěch sdíleného prostředí a podporuje dobrou kvalitu života pro všechny zúčastněné

BIO bavlna

* Během pěstování organické bavlny:

✓ Nepoužívají se žádné toxické chemikálie

✓ Nepoškozuje se půda

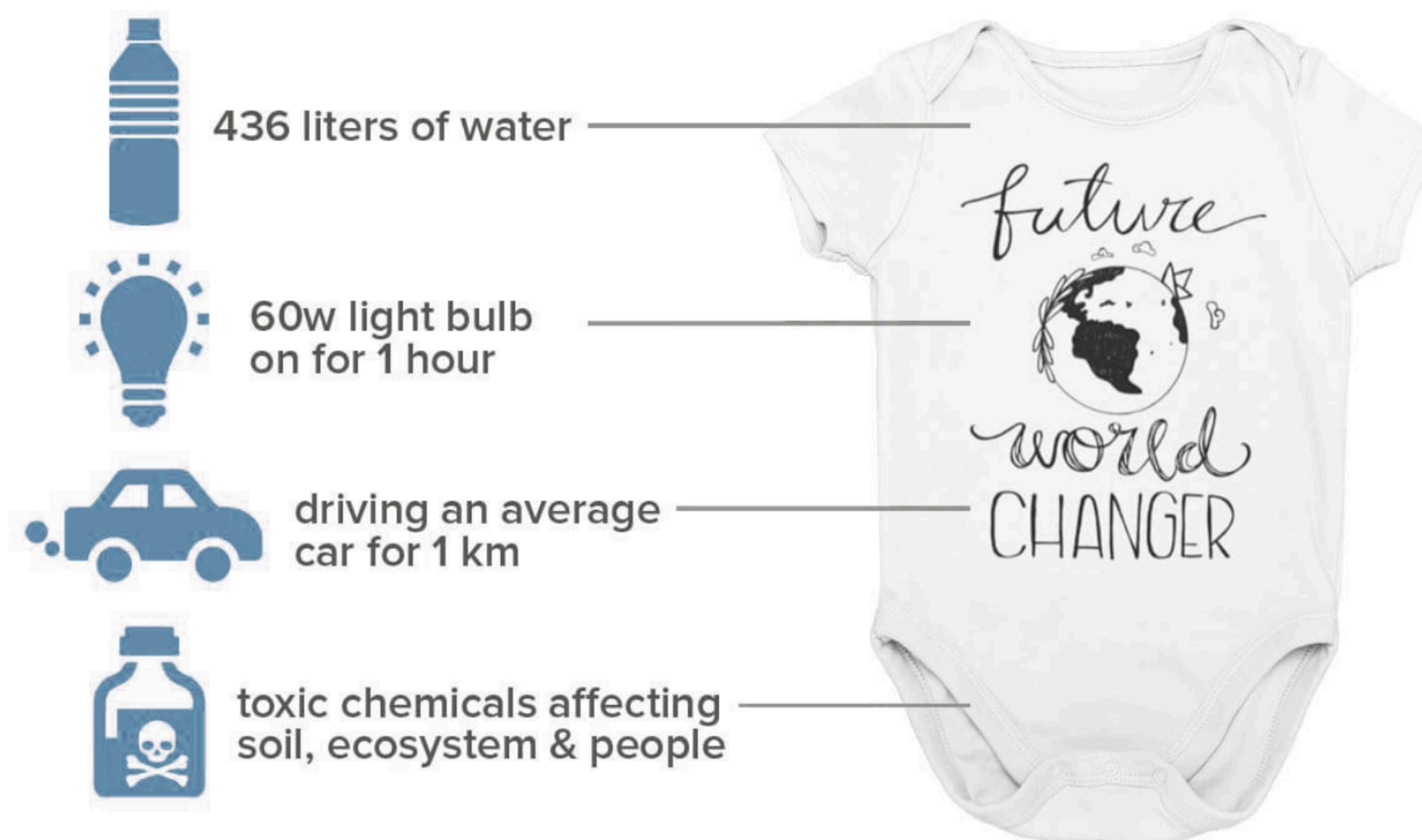
✓ Má menší dopad na vzduch

✓ Spotřebuje se o 88% méně vody

✓ Spotřebuje se o 62% méně energie

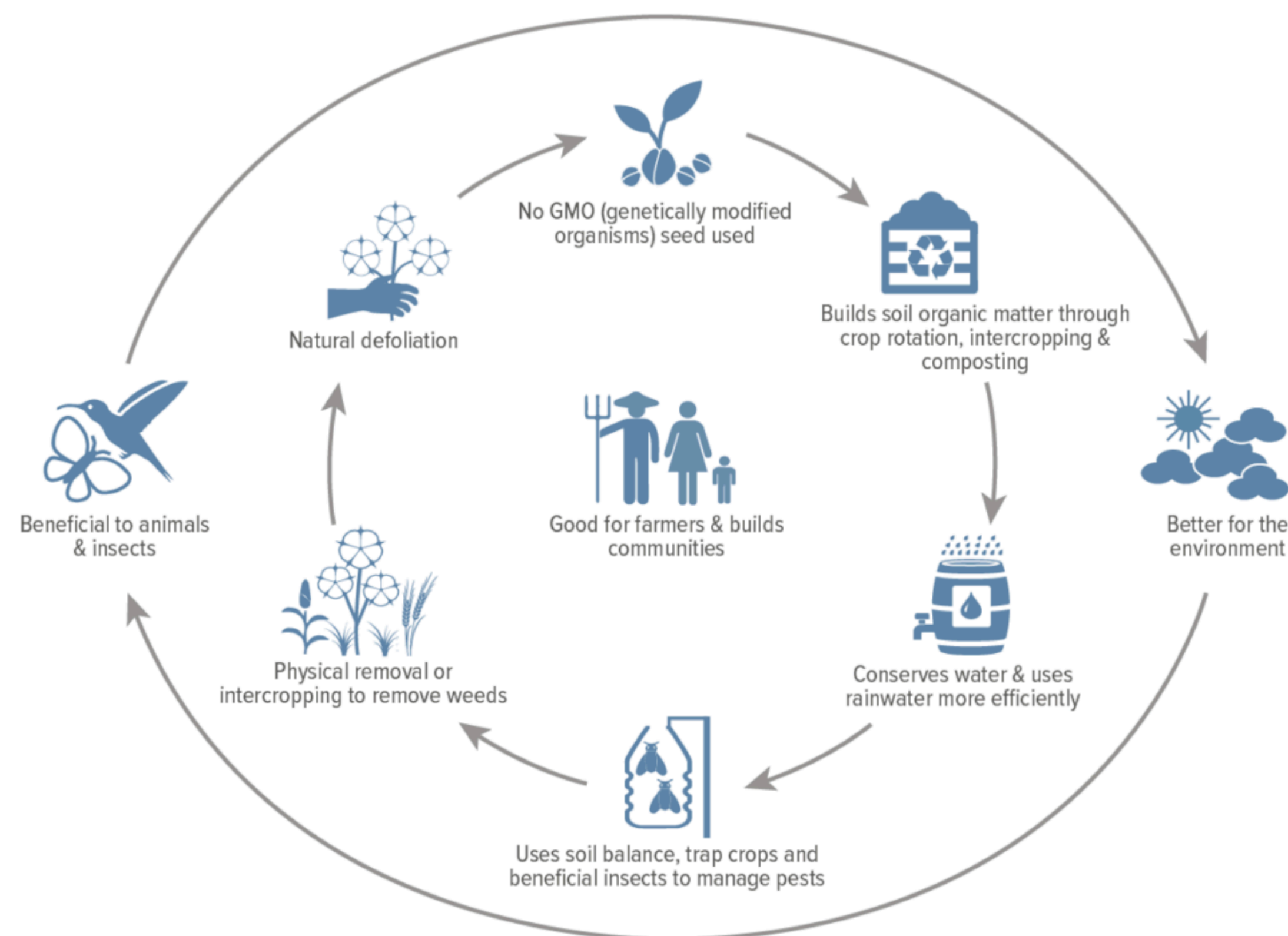
✗ ušetří se celosvětově přibližně 16% insekticidů

✗ ušetří se celosvětově přibližně 7% pesticidů

System pěstování BIO bavlny

- systém pěstování BIO bavlny udržuje zdraví půdy, ekosystémů a lidí
- spoléhá se spíše na ekologické procesy, biologickou rozmanitost a cykly přizpůsobené místním podmínkám než na používání umělých prvků, jako jsou pesticidy a další chemikálie, které způsobují nepříznivé účinky
- systém ekologického pěstování bavlny lze aplikovat v různých měřítkách
- průměrný pěstitel organické bavlny má však pouze 4,3 hektaru (jeden hektar se rovná přibližně 2,5 akru), což naznačuje, že systémy ekologického zemědělství jsou relativně malé

Pěstování BIO bavlny

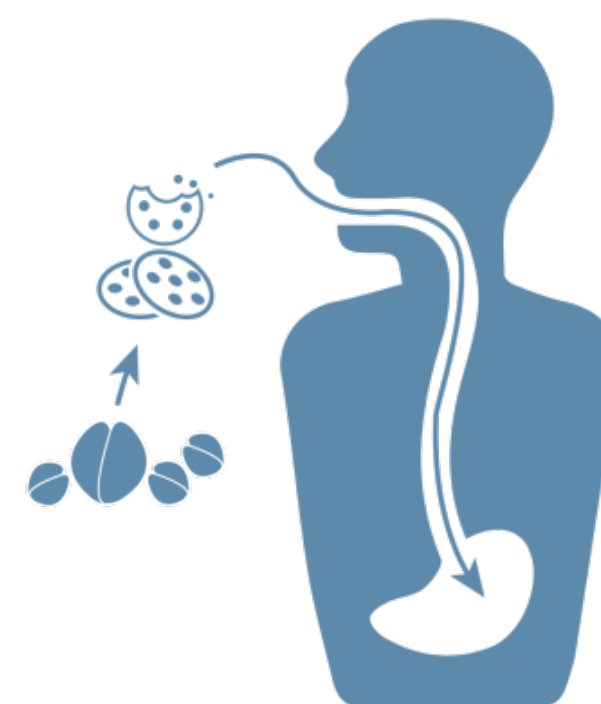
- hnojení půdy přírodními hnojivy před každým vysetím semen a sklizní
- výsev semen se zvýšenou odolností vůči přírodním podmínkám a nežádoucím škůdcům
- výsev spec. rostlin pohlcujících nežádoucí plevel (nahrazení herbicidů)
- zvolení přirozených nepřátel hmyzu – parazitní vosička, pojídající molici (nahrazení insekticidů)
- výživa rostlin organickými hnojivy
- kouřový dým, postřiky kyselinou citronovou, pálení (stroje s propanovými hořáky) – odstranění listů z bavlníku před sklizní

Rozdíl mezi konvenčním a organickým pěstováním bavlny

	Conventional Cotton Farming	Organic Cotton Farming
	<ul style="list-style-type: none"> ● Typically treats seeds with fungicide or insecticides ● Uses GMO seeds for majority of cotton	<ul style="list-style-type: none"> ● Uses untreated seeds ● GMO seeds not allowed
	<ul style="list-style-type: none"> ● Applies synthetic fertilizers ● Causes loss of soil due to the predominantly mono-cropping culture ● Relies on irrigation (blue water)	<ul style="list-style-type: none"> ● Builds soil organic matter through crop rotation, intercropping and compost ● Retains water more efficiently due to organic matter in soil
	<ul style="list-style-type: none"> ● Applies herbicide to soil to inhibit weed germination ● Sprays herbicide to kill the weeds that do grow	<ul style="list-style-type: none"> ● Controls seeds through cultivation and physical removal
	<ul style="list-style-type: none"> ● Uses insecticide to control pests ● The 9 most common are highly toxic; 5 are probable carcinogens ● Crop dusting may cause harm to surrounding eco-systems and communities	<ul style="list-style-type: none"> ● Maintains balance between pests and their natural predators through healthy soil ● Uses beneficial insects, biological and cultural practices to control pests ● May use trap crops to lure insects away
	<ul style="list-style-type: none"> ● May defoliate with chemicals	<ul style="list-style-type: none"> ● Defoliates through natural seasonal freezing ● May stimulate defoliation through water management

Přínosy pěstování BIO bavlny

- **Podporuje bezpečnou práci a lepší životní** - chrání farmáře a jejich rodiny, kteří nejsou vystaveni toxickým chemikáliím na poli ani prostřednictvím zásobování potravinami a vodou
- **Ovlivňuje náš potravinový systém**
  - **biobavlna se pěstuje ze semen biobavlny** - bavlníkový olej se používá v různých potravinářských výrobcích, jako jsou sušenky, hranolky, a je také krmivem hospodářských zvířat. Takže i když bavlněné vlákno není něco, co dáváme do našeho těla, vedlejší produkt se může dostat do naší stravy.
  - výběrem oblečení vyrobeného z organické bavlny **se vyhneme výskytu chemikálií v našem těle** - naše kůže je naším největším životně důležitým orgánem a v podmínkách vysoké teploty a vlhkosti (tj. když se potíme) absorbuje všechny chemikálie z oblečení, které nosíme, pesticidy, herbicidy a chemická hnojiva, která konvenční bavlna nese

Přínosy pěstování BIO bavlny

- **Spravedlivá cena za udržitelnost** - když si koupíte organickou bavlnu, investujete do ochrany vody, čistšího vzduchu, lepší půdy a živobytí farmářů. Cena za bio-bavlnu je proto někdy, ale ne vždy, vyšší. S rostoucí poptávkou však bude k dispozici více možností.
- **Šetří spotřebu sladké vody** - bavlna se často pěstuje v oblastech s nedostatkem vody pomocí zavlažování a na výrobu běžného bavlněného trička se spotřebuje až 2 700 litrů vody, tzn. Že do roku 2025 mohou dvě třetiny světové populace čelit nedostatku vody
  - organická bavlna je z 80 % zalévána deštěm, což snižuje tlak na místní vodní zdroje
  - nepřítomnost chemikálií znamená, že voda je čistší a bezpečnější

- v roce 2015 bylo celosvětově vyrobeno 26 milionů metrických tun bavlny, z toho velká část pro oděvní průmysl, bio-bavlna z toho tvoří méně než 1%
- výběrem organické bavlny před konvenční bavlnou máte kupní sílu ovlivnit značky, výrobce a dokonce i farmáře

Přínosy pěstování BIO bavlny

- v roce 2015 pěstováním organické bavlny namísto konvenční bavlny přineslo:

65%

Producer Groups have Fairtrade or decent work policies

96%

Producer Groups compost

97%

Producer Groups encourage women participation

84%

Producer Groups report community benefits associated with organic cotton

88%

Producer Groups grow crops for additional income

Ave 9

Crop types grown by Producer Groups for cash or own use

96%

Producer Groups grow crops for own use

96%

Producer Groups harvest rainwater

Zpracování a zušlechťování BIO bavlny

- umožňuje pouze mechanické způsoby zušlechťování
- zakázáno je používání azobarviv, těžkých kovů, dioxinů, zpomalovačů hoření, chloru či formaldehydu
- používá enzymatické bělení – měkčí a jemnější výsledný omak
- využívá bělení pomocí slunečního záření nebo peroxidu vodíku (nebo bez bělení)
- pro barvení a tisky používá přírodní barviva (výtažky z bylin, jíl, odvar ze zeleniny, ovoce, minerální inkousty)
- nedělají se následující úpravy: nehořlavá, nežehlivá, hydrofobní a řada "anti" úprav
- antibakteriální úprava – modifikovaný biopolymer chitosan (z vnějších schránek korýšů)
- nemačková úprava – z roztoků tenzidů, nebo přidáním změkčujícího přípravku Chemotex
- **získané vlastnosti:** jemný měkký omak, větší prodyšnost a lepší adsorpční vlastnosti, hypoalergennost

Certifikace BIO bavlny

- jen proto, že je oděv označen jako zelený, udržitelný nebo ekologický, neznamená, že je ekologický
- bavlněné oblečení je ekologické pouze tehdy, je-li certifikováno podle standardu organické bavlny
- v současné době existují dvě nezávislé ekologické certifikace pro organickou bavlnu: Organic Content Standards (OCS) a Global Organic Textile Standard (GOTS). Rozdíl mezi těmito dvěma standardy je:
  - OCS poskytuje záruku třetí stranou, že organický obsah v organickém oblečení lze vysledovat zpět ke zdroji
  - GOTS sleduje organický obsah v organickém oblečení a zajišťuje, že je zpracováváno sociálně a udržitelně

Certifikace BIO bavlny

Raw materials	Organic fibers	Organic fibers
Chain of Custody tracking system	Transaction certificates	Transaction certificates
Environmental issues addressed in processing	None	Chemical use Water treatment Environmental policy
Social issues addressed in processing	None	Based on ILO norms
Label claims allowed	Contains X% organically grown cotton	“Organic” or Contains X% organic material

Výroky z BIO bavlny

- **ložní prádlo** – prostěradla, povlečení
  - **spodní prádlo** – pánské boxerky, ponožky, dámské sportovní podprsenky apod.
  - **bytový textil** – ručníky, utěrky, ubrusy
  - **konfekční dámské, pánské a dětské oděvy** – trika, halenky, mikiny, kalhoty
  - **novorozenecký a kojenecký textil** – pleny, overaly, pyžama, dupačky
  - **oděvní doplňky** – čepice, šály, šátky
- * **Top 10 společností na trhu s BIO bavlněným zbožím:** H&M, C&A, Inditex, Aldi Group, Tchibo, Nike, AB Lindex, Varner, Bestseller a Stanley & Stella.

BIO vlna a srsti

- * BIO vlna "organic wool"

- ovčí vlna (Merino, křížené druhy: Dorset, Rambouillet, Navajo, Churro, Suffolk)
- kozí srst
- velbloudí srst (ne příliš časté)
- srst z lam

- * největšími producenty jsou Austrálie, Čína, Nový Zéland, Turecko, Velká Británie, Spojené Státy Americké...Česká republika

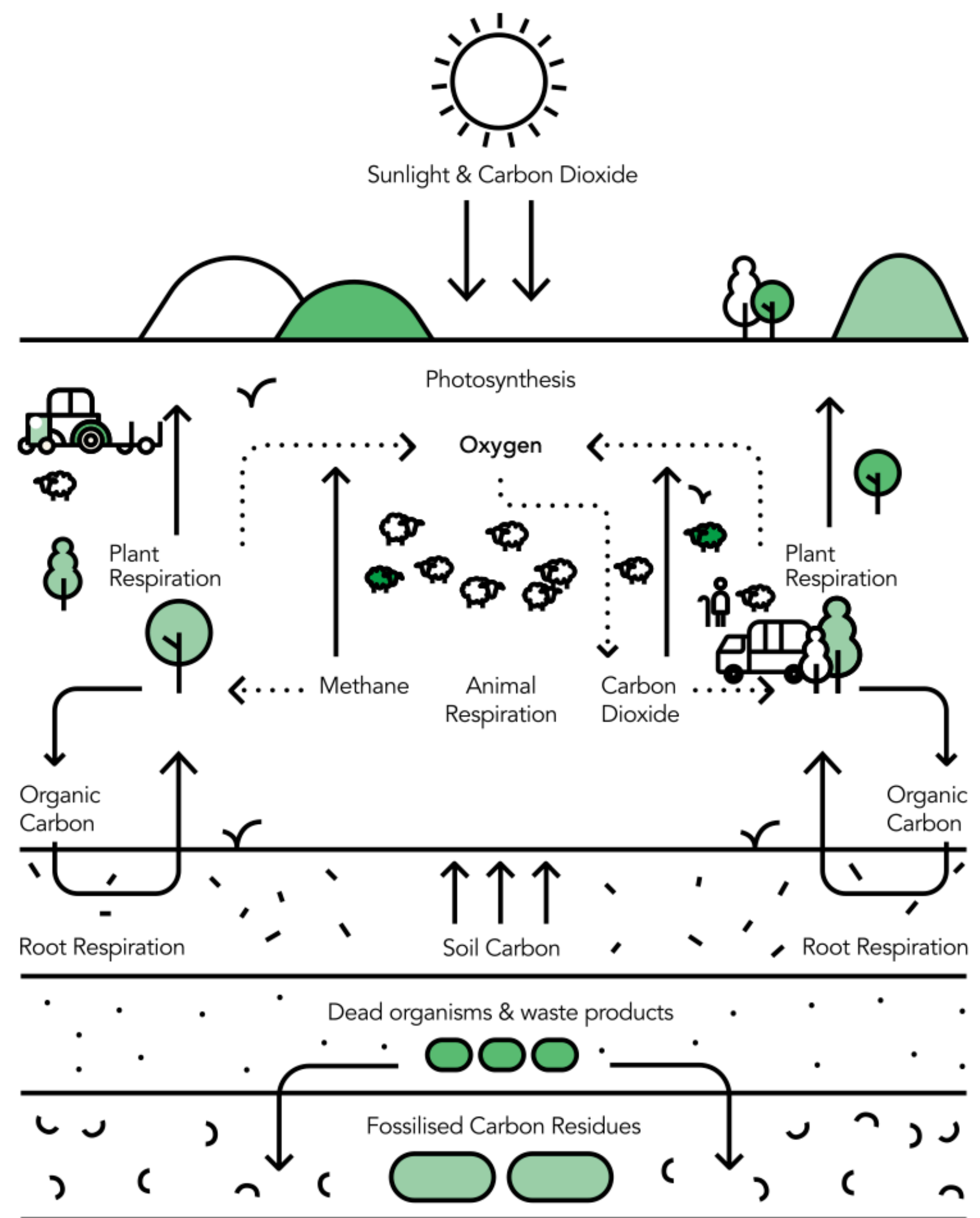

BIO vlna a koloběh uhlíku

* ovce jsou součástí přirozeného koloběhu uhlíku a níže uvedený cyklus pomáhá vysvětlit, jak skleníkový plyn vypouštěný z ovcí zapadá do přirozeného ekosystému:

1. Atmosféra, oceány a zemské systémy jsou hlavními zásobárnami uhlíku a pohyb uhlíku mezi těmito zásobami se nazývá uhlíkový cyklus.
2. Uhlík existuje v atmosféře většinou jako oxid uhličitý nebo CO, a může být přijímaný rostlinami v procesu fotosyntézy a přeměněný na organický uhlík.
3. Organický uhlík se ukládá v rostlinách a půdě. Pasoucí se ovce a jiná zvířata konzumují rostliny a energii získávají v organických sloučeninách uhlíku.
4. Většina organického uhlíku spotřebovaného ovцами se rychle vrací do atmosféry jako CO₂ dýcháním, ale malé množství (kolem 6 %) se při trávicím procesu ovcí přemění na plyný metan.
5. V atmosféře se metan postupně rozkládá na CO₂, který je opět k dispozici rostlinám při fotosyntéze, čímž se dokončuje cyklus mezi pevninou a atmosférou.
6. Oxid uhličitý a metan v atmosféře zachycují teplo, a proto se nazývají skleníkové plyny, přičemž metan je asi 28krát silnější skleníkový plyn než oxid uhličitý. Metan se však v atmosféře rozpadá, zatímco oxid uhličitý se hromadí.
7. Množství skleníkových plynů v atmosféře se za posledních 250 let zvýšilo převážně v důsledku spalování uhlíku uloženého ve fosilních palivech, což změnilo přirozenou rovnováhu v uhlíkovém cyklu a zvýšilo skleníkové oteplování odpovědné za změnu klimatu.
8. Zemědělci na celém světě přispívají k přirozenému koloběhu uhlíku tím, že ovlivňují množství uhlíku uloženého v rostlinách a půdě a chovají zemědělská zvířata. Správné postupy hospodaření mohou zvýšit uhlík uložený na pastvinách a zemědělské půdě, a tím pozitivně přispět ke zmírnění změny klimatu.²

BIO vlna a životní prostředí

BIO vlna a chov zvířat

- * **odstranění pesticidů z půdy**, kde se pase skot – 3 roky (pěstování přechodného krmiva)
- * udržitelné hospodaření s půdou – pravidelné studium travních porostů aby bylo zajištěno, že farmy nebudou příliš spásány. Na základě této studie se určuje **optimální počet zvířat na pastvině** – musí se dodržovat.
- * **krmení trávou kombinovanou s bylinami vlastní výroby nebo ekologicky šetrnými povolenými krmivy**
- * **zakázáno je používat stimulatory růstu, antibiotika a chemo-terapeutika, insekticidy** (klíšťata, blechy, ostatní parazity)
- * **hormonální léčba zvířat je zakázaná**
- * onemocněním se předchází dobrými životními podmínky
- * **chování zvěře na rozsáhlých venkovních pastvinách** (1,5 dobytčí jednotky na 1 hektar půdy) a v kolektivu ostatních zvířat

BIO vlna - zpracování a zušlechťování

- * **praní** – ručně v horké mýdlové lázni s ekologicky odbouratelnými odmašťovacími
- * **předení a mykání** – bez použití neorganických prostředků
- * **bělení (není běžné)** – peroxid vodíku
- * **barvení a tisk** (často se nebarví vůbec) – přírodní barviva (výtažky z čerstvých či sušených rostlin, bylin, sůl kamenná)
- * většina finálních úprav se nepoužívá
- * vlna má svoji vlastní přirozenou nehořlavou úpravu (je samo-zhášející po vyjmutí z plamene)
- * antibakteriální a nemačková úprava jsou identické bio bavlně
- * **Vlastnosti:** přirozená antialergennost, antistatičnost, adsorpční schopnost, odolnost vůči plísním, hydrofóbnost, vysoká prodyšnost, a tepelná izolace.

BIO vlna - certifikace

- * BIO vlna je vyrobena bez použití mnoha široce používaných chemikálií, včetně běžně používaných veterinárních léků, jako jsou preventivní ošetření proti vším a mouchám a vnitřním parazitům
- * bohužel, neschopnost poskytnout ovčím moderní veterinární chemikálie a léky k prevenci špatného zdraví je hlavním důvodem, proč se organická vlna nevyrábí ve velkém množství a zásoby takového produktu jsou omezené
- * IWTO uznává, že pro určité trhy je dostupnost produktů, které nesou certifikovaný ekologický standard, velmi důležitá a vytváří další způsob, jak zažít přirozenou krásu a výhody vlny
- * IWTO se úzce podílí na formulování standardů pro certifikaci organické vlny na celosvětové úrovni a nadále k této práci přispívá a podporuje ji

Certifikační dilema u BIO vlny

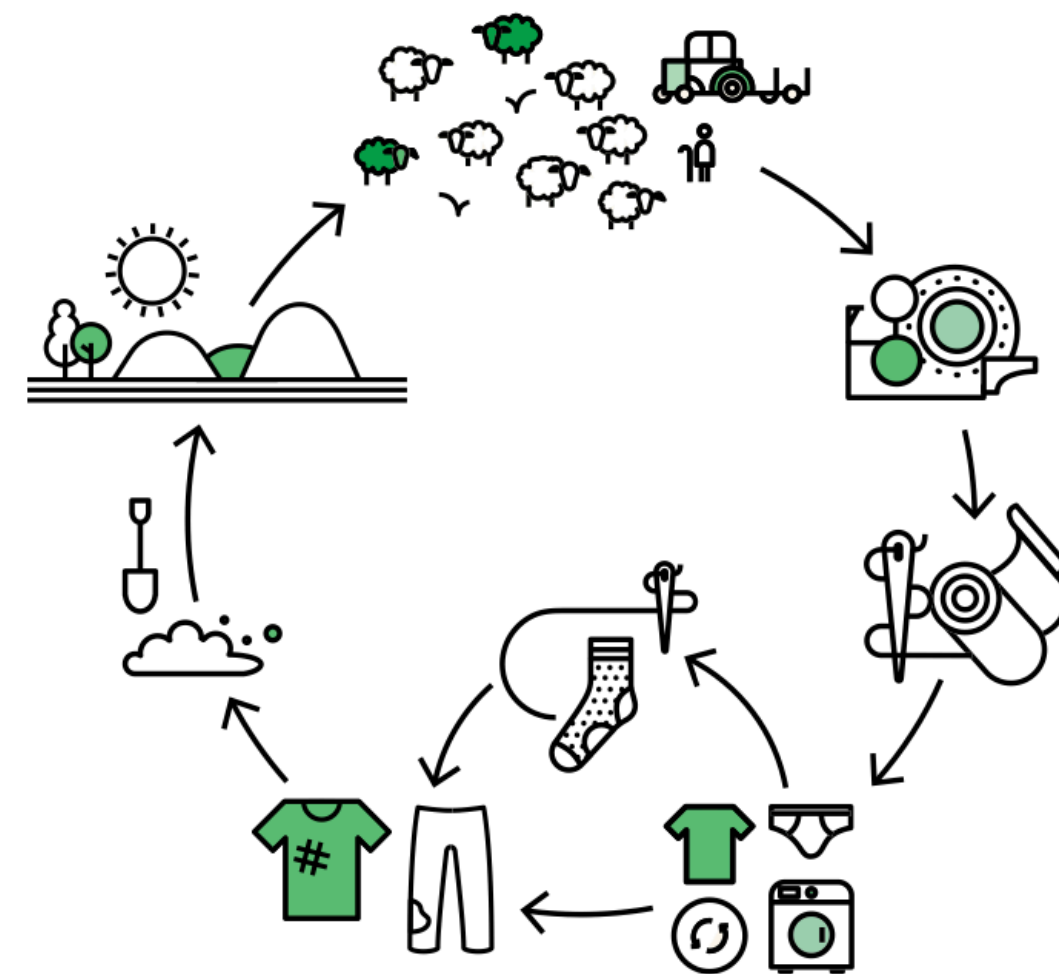
- * **Fashion Pact G7, 2019** - v blízké budoucnosti, pokud dodavatel nebude splňovat požadavky na značku z hlediska certifikace surovin, nebude nadále smět prodávat vlnu a další textilní výrobky hlavním hráčům na trhu. To je jeden z hlavních důvodů, proč mlýny začaly zvyšovat odpovědné získávání certifikované vlny.
- * **Avšak podle interních výzkumů:**
  - méně než 20% veškeré vlny vyrobené na světě je certifikováno
  - v těchto 20% klesá toto číslo mezi 5 a 10% u certifikované vlny používané pro luxusní tkané látky (můžeme říci až do 21,5 mikronu vlny)
  - země, kde můžete získat certifikovanou vlnu, jsou v pořadí podle produkce Jižní Afrika, Jižní Amerika, Austrálie a Nový Zéland
- * z těchto důvodů začínají výrobci látek nakupovat suroviny z Jižní Afriky a Jižní Ameriky. Ne kvůli kvalitě vlny, ale hlavně proto, že v těchto zemích mají farmy certifikaci RWS a GOTS.
- * oblast certifikace je však u BIO vlny rušná a složitá (v dodavatelském řetězci existuje více než 20 různých mezinárodních protokolů a certifikací. Některé z nich jsou určeny pro procesy, jiné pro udržitelnost, životní prostředí, chemikálie... a více než 10 se týká získávání vlny. A co je nejdůležitější, každý den vycházejí nové).

Certifikační dilema u BIO vlny

- * **Nyní tato situace představuje výzvu pro celý dodavatelský řetězec:**
  - PRO FARMÁŘE, protože to zvyšuje povinnosti dodržovat předpisy a náklady na zemědělství
  - PRO ZNAČKY, protože situace vytváří velký zmatek jak v dodavatelském řetězci, tak u konečného spotřebitele
  - PRO ZPRACOVATELE, protože představuje důležité změny v podnikání. Zvyšuje provozní náklady (pro zpracování specifikací klienta a certifikačních procesů), zvyšuje složitost zásob, protože závody potřebují mít na skladě více druhů vlny a snižuje možnost předpovídat požadavky trhu.
- * ze všech těchto důvodů je potřeba souhlasit se standardní společnou certifikací pro získávání vlny. To by snížilo zmatek na trhu, umožnilo závodům a značkám silně komunikovat se zákazníky, snížilo náklady na řízení nárůstu skladů a především vytvořilo jasný tržní standard.
- * v důsledku toho je nejlepším způsobem, jak přistoupit k výzvě certifikací, být součástí certifikovaného a sledovatelného dodavatelského řetězce, identifikovat společný standard pro certifikace vlny a vytvořit skutečné vyprávění, které přenese hodnotu vlněných produktů

Výrobky z BIO vlny

- * konfekční oděvy dámské, pánské a dětské – svetry, ponožky, spodní kalhoty, legíny apod.
- * kojenecké oděvy – body, botičky, rukavičky, čepice, ponožky
- * bytový textil – většinou náplň do dek, polštářů, matrací, podsedáků židlí
- * ložní povlečení

BIO len

- * BIO len "organic linen":

- Kanada, Čína, Indie, Spojené Státy Americké, Rumunsko, Francie... Česká republika

- * **Ošetření v rámci organického procesu:**

- pouze rosení, sušení pomocí slunečního záření
- většinou se nebělí a nebarví
- přirozená antistatická a antibakteriální úprava

- * **Zboží:** pánské obleky, dámské kostýmy, šaty, sukně, košile, tuniky, šátky, tašky, ložní povlečení.

BIO konopí

* po BIO bambusu je **BIO konopí** nejoblíbenější surovina pro nekonvenční pěstování:

- rychlý růst, spotřeba malého množství vody
- přirozeně odolné proti škůdcům a plevelům díky husté výsadbě
- často je "rotační" plodinou, která obnovuje vyčerpané pozemky

* **Přirozené vlastnosti:**

- antibakteriálnost
- antistatičnost
- nešpinivost
- odolnost proti plísním a ultrafialovému záření

* **Zboží:** 100% bio konopí nebo směsi s bio bavlnou – konfekční výrobky pánské a dámské, letní boty, batohy, tašky, peněženky

BIO certifikace

* **Cíl:** zachování kvality produktů pocházejících z nekonvenčního zemědělství

* **Podmínky:**

- zákaz geneticky upravených rostlin a zvířat
- zemědělská půda nesmí obsahovat syntetická hnojiva a pesticidy
- doložení testování vody a půdy
- detailní popis výrobního a chovného procesu
- každoroční inspekce a kontroly
- uhrazení poplatků za inspekce a kontroly

* Bio certifikáty **smí vydávat pouze specializované organizace**

* nejsou národní nebo mezinárodní legislativní opatření (na rozdíl od potravinářského průmyslu)

Organizace udělující BIO certifikace

- * **Soil Association, 1946** – ("Organic Textile Standards")
- * jediná organizace v oblasti nekonvenčního zemědělství ve Velké Británii
- * **Cíl:** propagace a certifikace nekonvenčního zemědělství
- * **Označení bio textilního zboží:**
  - „organic“ – min 95% vláken obsahují bio surovinu a zbývajících 5% tvoří jakákoliv vlákna včetně syntetických, pokud není uvedeno jinak
  - minimální obsah bio suroviny je 70% - přesný poměr se má uvádět ve složení výrobku

Organizace udělující BIO certifikace

- * **International Association Natur Textile Industry (IVN)** – Německo (1999) – vychází z obdobných pravidel jako Soil Association
- * **Cíl:** nekonvenční pěstování bavlny. Kontroluje proces získávání, zpracování, zušlechťování bavlny a výrobku konfekčního zboží – **řeší kompletně celý technologický proces vzniku textilního výrobku**. U kovových částí výrobku zakazuje použití niklu a chromu. Řeší balení a přepravu organického textilního zboží, vyžaduje dodržení vlastních sociálních norem.
- * **Označení textilního zboží:**
  - **NATURTEXTIL BEST** – garantuje splnění ekologických požadavků při získání a zpracování textilní suroviny a transportu
  - **NATURTEXTIL**
  - **NATURLEDER** - jediný evropský standard kvality pro udržitelnou kůži, který stvrzuje, že označené produkty představují velmi vysokou úroveň ekologie a kvality při získání a zpracování kůží

Organizace udělující BIO certifikace

- * **Organic Trade Association (OTA / COTA), 1985** – Severní Amerika a Kanada ("The American Organic Standards for Fibre Processing"), od roku **2015 založená Rada pro vlákna a textil**
- * **Cíl:** propagace a ochrana nekonvenčního zemědělství ve prospěch životního prostředí, zemědělců, veřejnosti a obchodu
- * **Označení bio textilního zboží (Ekologický program USDA – Americké ministerstvo zemědělství):**
  - **100% Organic** - zaručuje, že veškerá vlákna jsou bio původu a při výrobě byly splněny veškeré standardy pro ekologicky šetrnou výrobu
  - **95% Organic** – 95% vláken z celkové váhy pochází z kontrolovatelného zemědělství
  - **70% Organic** - 70% vláken z celkové váhy pochází z kontrolovatelného zemědělství

Organizace udělující BIO certifikace

- * **Japan Organic Cotton Association (JOCA)** – Japonsko
- * **Cíl:** kvalita bio bavlny a dodržování předepsaných standardů při jejím zpracování v Japonsku
- * **Označení bio textilního zboží:**
  - **Pure** – zahrnuje bio textil nebarvený a bez potisku
  - **Pure printed** – bio textil barvený nebo s potiskem
  - **Blend** – textilní výrobky, které obsahují více jak 60% bio bavlny a méně než 40% ostatních vláken získaných běžným způsobem (konvenčním zemědělstvím). V tomto případě je povoleno používat i syntetická vlákna, ale pouze v množství menším než 10%.

Organizace udělující BIO certifikace

- * **Global Organic Textile Standard (GOTS)** – mezinárodní organizace, spojuje 4 členské organizace, a to: (1) OTA (USA), (2) IVN (Německo), (3) Soil Association (UK) a (4) JOCA (Japonsko)
- * **Cíl:** certifikuje celý výrobní a dodavatelský postup textilního zboží z BIO suroviny:
  - kontrola zpracování vláknenné suroviny, balení, značení a transport bio textilu
  - řídí se vlastními standardy
  - uděluje licenci na surovinu, hotový výrobek
  - řeší balení a dopravu
- * **Označení bio textilního zboží dle GOTS (2 typy značení):**
  - BIO: výrobek musí obsahovat minimálně 95% vláken v bio kvalitě (Organic, licence č. 1234) a max. 5% syntetických vláken nebo vláken z konvenčního zemědělství
  - VYROBENO Z % ORGANICKÝCH VLÁKEN (Made with [x]% Organic, licence č. 4321) – minimálně 70% bio suroviny a max 30% vlákna syntetická nebo vlákna z konvenčního zemědělství. Míchání vláken organických a neorganických stejného typu ve stejném výrobku je zakázáno.
- * **certifikovaný subjekt nebo výrobek je označený licenčním číslem a je dohledatelný ve veřejné databázi GOTS**

Organic
Certified by Control Union,
Licence No. 866191

Organizace udělující BIO certifikace

- * **Organic Content Standard (OCS) - 2020** – kontroluje přítomnost a množství BIO suroviny (bavlny) v konečném produktu a její cestu do hotového výrobku
- * **Cíl:** norma se nevztahuje na certifikaci samotné suroviny. Musí splňovat ECO předpisy příslušné země. OCS vyžaduje, aby všechny „články“ výrobního řetězce, od zpracovatele suroviny až po prodávajícího, měly certifikaci OCS.
- * **Označení bio textilního zboží dle OCS (2 typy značení):**
  - **Organic 100** – obsahuje min 95% BIO suroviny
  - **Organic blended** – obsahuje min 5% BIO suroviny, která je ve směsi se syntetickými nebo neorganickými vlákny

Organizace udělující BIO certifikace

- * **Demeter (1928)** – největší mezinárodní certifikační organizace pro bio-dynamické zemědělství
- * má 19 členů: Evropa, Amerika, Afrika, Nový Zéland a vychází ze standardů International Association Natur Textile Industry (Německo)
- * **Cíl:** podpora bio-dynamického zemědělství. Jedná se o přísnější typ zemědělství než je organické. Jeho prioritou je zvyšování úrodnosti půdy přirozenou cestou a každá činnost musí ovlivňovat činnost jinou.

Organizace BIO

* Primitivní světové značky

- * **Holandsko, Bo Weevil** - dodává na trh příze a textilie z turecké bio bavlny

BOWEEVIL

- * **Nizozemsko-Turecká společnost, Orimpex** - zabývá se především výrobou dětského prádla, dámského, pánského oděvu, stolního, ložního a spodního prádla vyrobeného z organické bavlny a bambusu

- * **Německo, Hessnatur** - zásilkový obchod s textilem z bio lnu, bio vlny a bio bavlny

hessnatur

- * **Švýcarsko, Coop Naturaline** - výroba textilního zboží z bio bavlny

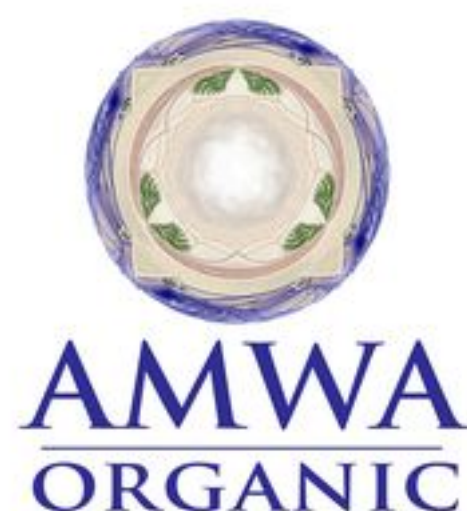
- * **Indie, BioRe** - původně označení pro bio přízi, dnes vyrábí vlastní bio oděvy

Organizace BIO

* Primitivní české značky

- * **AMWA ORGANIC**, 2009 – výroba, dovoz, vzdělávací činnost v oboru bio textilní výroby. Nabízí širokou škálu výrobků z bio bavlny, bio lnu, bio hedvábí, v menším množství z bio vlny

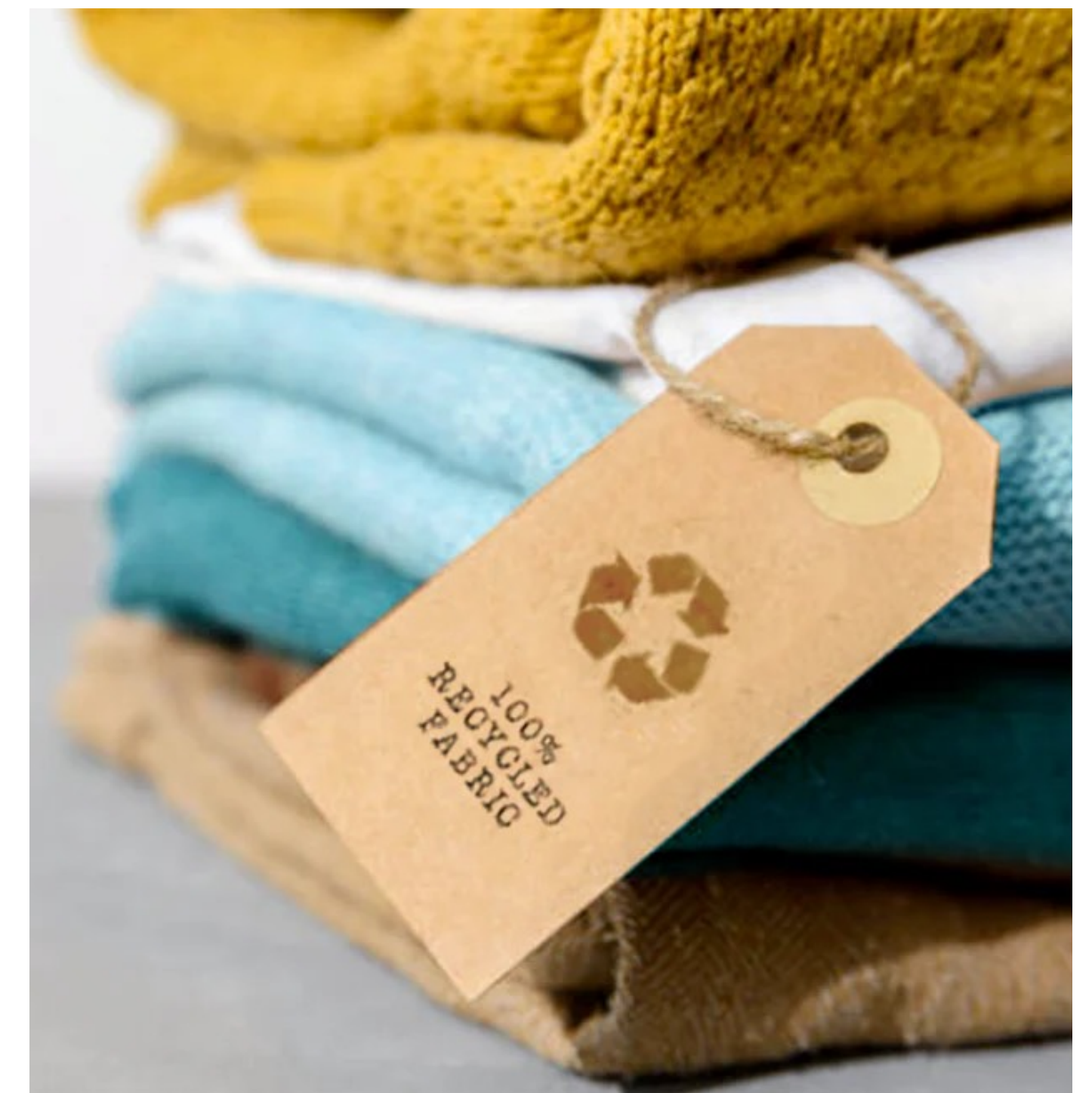
- * **ECOVOICE** (Humpolec) 2007 – prodej organických oděvů a doplňků z bio bavlny, bio konopí, bambusu. Řídí se certifikací organizací Demeter, Organic Trade Association a Fair Trade.

BIO a ECO textilní vlákna

* **BIO ≠ ECO, ECO ≠ BIO!!!**

- "**ECO**" naznačuje, že onen výrobek je určitým způsobem ekologický: je vyroben z recyklovaných materiálů, nebo v ekologičtějším provozu, který o něco méně zatěžuje životní prostředí apod
- označení "ECO" se nemusí vázat k žádným standardům nebo normám, na rozdíl od "BIO" výrobků
- označení "ecoprodukt", "ecotextil", "ekologický textilní výrobek" smí používat jakákoliv organizace na své výrobky, aniž by cokoliv musela dokládat (**vlastní environmentální tvrzení**: požadavky k VET, zavádějící VET).

BIO a ECO textilní vlákna

* **Vlastní environmentální tvrzení (VET)**

- je prohlášení, značka nebo obrazec, který poukazuje na nějaký prvek činnosti, výrobků nebo služeb organizace, a který může ovlivňovat životní prostředí
- je určitým druhem reklamy a může se vztahovat na celý výrobek, jeho část nebo obal
- může mít podobu sdělení, značek nebo obrazců na výrobku nebo jeho obalu, v dokumentaci k výrobku, v technických bulletinech, v reklamě nebo propagaci, v telemarketingu, případně prostřednictvím digitálních nebo elektronických médií jako je internet
- vydat jej mohou výrobci, dovozci, distributoři, maloobchodníci nebo jakékoli další osoby, které by pravděpodobně mohli mít z takového tvrzení prospěch
- parametry, environmentální aspekty, které příznivost produktu k životnímu prostředí mají dokázat, si vybírá firma-vyhlašovatel sama

BIO a ECO textilní vlákna

* Požadavky na VET podle ISO 14021

- přesná a nezavádějící
- doložená a ověřená
- používána pouze v odpovídajících souvislostech a musí se týkat určitého výrobku
- prezentována způsobem, ze kterého je jasné, zda se tvrzení týká celého výrobku, jeho části, obalu nebo určitého prvku služby. Např. informace o obalu výrobku, jako je údaj o obsahu recyklovaného materiálu. **VET na obalu často je zavádějící a budí dojem, že recyklovaný je celý výrobek.**
- specifická ve vztahu k environmentálnímu zlepšení, kterého se tvrzení týká
- tvrzení neurčité nebo zeširoka naznačující, že výrobek je prospěšný životnímu prostředí nebo neškodný, nesmí být použito. Proto je **nepřípustné použít např. výrazy jako bezpečný pro životní prostředí, přátelský k životnímu prostředí, neznečišťující, zelený, k přírodě přátelský a k ozónu přátelský.**

BIO a ECO textilní vlákna

* Požadavky na VET podle ISO 14021

- prezentována způsobem, který nevyvolává dojem, že výrobek je schválen nebo certifikován nezávislou organizací v případě, že tomu tak není. **U certifikátů nebo oficiálně vypadajících symbolů by mělo být uvedeno, z jakých standardů vychází, kdo je vydal a o jaký certifikační postup se jedná.** To se týká i symbolů organizací, které výrobce finančně nebo jinak podpořil, např. na obalu jeho výrobků.
- vztahovat se k environmentálním aspektům výrobku, které existují nebo během životního cyklu výrobku mohou nastat. Např. **správným tvrzením může být informace, že papír je ze 75% vyroben z druhotných surovin.** Naopak **zavádějící by bylo tvrdit, že při jeho výrobě nebylo použito dřevo z tvrdých tropických dřevin, protože to se k výrobě papíru nepoužívá.**
- prezentována tak, aby bylo zřejmé, že tvrzení a případné vysvětlující prohlášení (doplňující informace pro správné pochopení samotného tvrzení) mají být chápána společně
- týkat se oblasti, ve které se daný environmentální aspekt výrobku vyskytuje
- přesná a obsahovat základ pro srovnání – pokud je založeno na srovnání s jinými výrobky. Bylo by například **chybné tvrdit, že výrobek je teď šetrnější k životnímu prostředí nebo energeticky úspornější bez dalšího upřesnění.** Ale **přípustné by bylo uvést, že výrobek má o 20% nižší spotřebu než předchozí model.**

BIO a ECO textilní vlákna

* VET podle ISO 14021 nesmí

- být přeformulováno za použití různých výrazů, aby budilo dojem o vícenásobném prospěchu jednoho jediného aspektu výrobku, který se týká dopadu na životní prostředí
- vést k mylnému pochopení (ani nechtěně)
- nesmí, přímo ani nepřímo, naznačovat neexistující zlepšení ohledně dopadu produktu na životní prostředí. Ani nesmí přehánět význam environmentálního aspektu výrobku, ke kterému se tvrzení vztahuje. Je například **zavádějící tvrdit, že zboží obsahuje dvakrát tolik recyklovaného materiálu než dříve, pokud původní podíl recyklovaného materiálu byl velmi nízký. Uváděný rozdíl by měl být absolutní**, tj. v případě zvýšení z 15% na 30% nárůst o 15%, ne 50% nárůst.
- být vyhlášeno, pokud by mohlo být mylně pochopeno nebo je zavádějící z důvodu opomenutí významných údajů (i když je tvrzení formálně pravdivé)
- být vydáno, pokud je založeno na nepřítomnosti přísad nebo vlastností, které s danou kategorií výrobků vůbec nejsou spojována. Bylo by kupříkladu **zavádějící uvádět, že daný výrobek neobsahuje určitou látku, pokud je samozřejmostí, že se ani v ostatních výrobcích ve stejné kategorii nevyskytuje.**
- nesmí obsahovat formulaci typu bez... (např. bez chloru, neobsahuje chlor, apod.), pokud koncentrace dané látky je vyšší než uznaná stopová úroveň nebo úroveň pozadí.

BIO a ECO textilní vlákna

* Použití značek VET podle ISO 14021

- použití značek je dobrovolné
- značky by měly být jednoduché, snadno reprodukovatelné a měly by mít velikost odpovídající velikosti výrobku
- značky by měly být snadno odlišitelné o jiných, včetně značek pro jiná environmentální tvrzení
- značka vyjadřující fakt, že byl zaveden systém environmentálního managementu, nesmí být použita tak, aby mohla být chápána jako značka o vlastnostech výrobku ve vztahu k životnímu prostředí
- motivy přírodních objektů (stroměčky, květiny, motýli, zeměkoule...) mohou být použity pouze v případech, kdy je přímé a ověřitelné pojení mezi objektem a přínosem deklarovaným v tvrzení
- pro vyjádření o obsahu recyklovaného materiálu musí být jako značka použita Möbiova smyčka a to způsobem popsáním v normě

Příklad použití zavádějícího VET

- vlastní environmentální tvrzení na visačce se snaží navodit dojem souvislosti daného oděvu s respektem k lidem a k přírodě a nazývá toto oblečení ekologicky udržitelným (environmentally sustainable)
- sdělení dokresluje přírodní motiv v uklidňujících barvách
- jedná se o tvrzení, které hraje na přitažlivá slova
- odkaz na udržitelnost se navíc považuje jako nežádoucí, protože zatím neexistují metody a kritéria, jak míru udržitelnosti změřit a tedy i dokázat (viz norma ČSN ISO 14021)
- v tomto případě jde o poněkud přibarvené tvrzení, které nesplňuje podmínky pro registraci v databázi CENIA.

Nejčastější druhy falešných sdělení (greenwashing)

- **Terra Choice (2008, 98% VET jsou falešné):**

1. **zatajený háček** (57% zkoumaných výrobků) – firma zdůrazní jeden pozitivní environmentální aspekt a jiný negativní zatají. Například energeticky úsporná elektronika může obsahovat nebezpečné materiály. Anebo: výrobek je sice z eko-dřeva, ale nikde se neuvádí, jaké byly náklady na dopravu.
2. **tvrzení bez důkazu** (26% výrobků) – na šamponu je napsáno, že nebyl testován na zvířatech a že je bio. Není však doložený žádný důkaz, například věrohodný certifikát.
3. **vágní tvrzení** (11% výrobků) – na produktu je napsáno, že je přírodní, citlivý k životnímu prostředí, neobsahuje chemikálie, je z přírodních složek a podobně. Nikde ale není uvedeno, co konkrétně se tím myslí. V přírodě se mimo jiné nachází třeba i arzenik nebo formaldehyd. Za přírodní tak může být svým způsobem považováno naprosto cokoliv.
4. **irelevantní tvrzení** (4% výrobků) – na spreji je napsáno, že neobsahuje freony – jenomže ty byly zakázány už před pěknou řadou let. Ovšem vytváří se dojem, že konkurenční výrobky freony obsahují.
5. **menší zlo** (1% výrobků) – výrobek je šetrnější v rámci jasně environmentálně problematické kategorie, například bio cigarety nebo zelené insekticidy a pesticidy.
6. **Ihaní** – mylně uvedeno, že například šampon je certifikován jako produkt ekologického zemědělství nebo že daný tmel je registrován v systému Energy Star (označení pro energeticky úspornou kancelářskou techniku, které v Evropě uděluje Evropská komise).
7. **uctívání falešných značek** – výrobek prohlášením na obalu nebo grafickým symbolem budí dojem, že jeho kvality byly ověřeny nezávislou institucí, zatímco ve skutečnosti žádné ověřování neproběhlo.

Přehled registrovaných ECO textilních výrobků v EU (EU Ecolabel Textiles)

- **Prosinec 2021:**

- EVROPA – 3355 výrobků, 63 společnosti
- Česká republika – 2 společnosti
- Slovensko – 0 společnosti
- Polsko – 2 společnosti
- Německo – 5 společností
- Rakousko – 5 společností
- Norsko – 13 společností
- Itálie – 14 společností
- Dánsko – 11 společností
- Francie – 0 společností

Přehled registrovaných ECO textilních výrobků v ČR

- **k 1.12.2021:**
  - **Tesil** – polyesterové vlákno z druhotné suroviny (SILON s.r.o.)
  - **Vlněné výčesky, vlněné česance, neplstivě upravené vlněné česance** (Nejdecká česárna vlny a.s.)

DĚKUJI ZA POZORNOST